

สมุดคู่มือผู้สูงอายุข้อเข่าเสื่อมที่มีน้ำหนักเกิน

โดย

นางสาวสมฤทัย ปานเจริญ

นักศึกษาหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คำนำ

การมีร่างกายจิตใจที่สมบูรณ์แข็งแรง ย่อมส่งผลให้บุคคลสามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันได้เป็นปกติ และดำรงอยู่ในสังคมได้ดี ซึ่งในปัจจุบันพบว่าผู้สูงอายุมีภาวะข้อเข่าเสื่อมเพิ่มมากขึ้น ตามความชราภาพ และน้ำหนักที่มากขึ้น จึงเชื่อว่าปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง คือการเสื่อมสภาพของกระดูกอ่อนผิวข้อเนื่องจากการมีน้ำหนักเกิน ข้อเข่าต้องแบกรับแรงกดมากขึ้น ทำให้เกิดโรคข้อเข่าเสื่อมได้เร็วขึ้น

คู่มือผู้สูงอายุข้อเข่าเสื่อมที่มีน้ำหนักเกินฉบับนี้ จึงเป็นแนวทางในการควบคุมน้ำหนักโดยการรับประทานอาหาร และการออกกำลังกายที่ถูกต้องและเหมาะสม ในผู้สูงอายุสูงอายุข้อเข่าเสื่อมที่มีน้ำหนักเกิน ถ้าผู้สูงอายุสามารถควบคุมน้ำหนักได้จะช่วยชะลอความเสื่อมยืดอายุการใช้งานบรรเทาอาการปวดลดการใช้ยาแก้ปวด และการทำหน้าทีของข้อเข่าดีขึ้น ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถดำเนินกิจกรรมประจำวันได้อย่างปกติ ก้าวสู่ชีวิตที่มีคุณค่าและมีความสุขต่อไป

สมฤทัย ปานเจริญ

ผู้จัดทำ

ผนวก ซ
ตัวอย่างคู่มือผู้ป่วย

สารบัญเรื่อง	หน้า	วัตถุประสงค์ : ภายหลังจากอ่านคู่มือฉบับนี้จบ ผู้อ่าน
ตอนที่1 ความรู้เกี่ยวกับโรคข้อเข่าเสื่อม	1-5	1.มีความรู้เกี่ยวกับโรคข้อเข่าเสื่อม
ตอนที่2 การควบคุมน้ำหนักกับโรคข้อเข่าเสื่อม	6	2.มีความรู้เกี่ยวกับการควบคุมน้ำหนักของผู้สูงอายุข้อเข่าเสื่อม
ตอนที่3 การปฏิบัติตนในด้านการรับประทานอาหาร	7-20	3.มีทักษะในการเลือกชนิดอาหารและรับประทานอาหารได้ถูกต้องเหมาะสม
ตอนที่4 การปฏิบัติตนในด้านการออกกำลังกาย	20-35	4.มีทักษะในการออกกำลังกายที่ถูกต้อง

โรคข้อเข่าเสื่อม

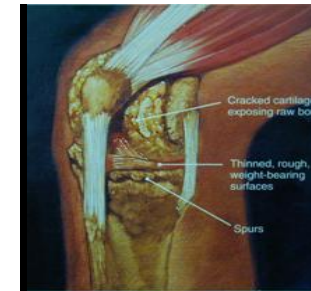
ปกติ   เข่าโก่ง   เข่าฉิ่ง

ตอนที่1 ความรู้เกี่ยวกับโรคข้อเข่า

ข้อเข่าเป็นข้อที่ใหญ่และน้ำหนักมากที่สุดของร่างกายและก่อให้เกิดปัญหาข้อเข่าเสื่อมได้มากที่สุด เพราะข้อเข่าต้องรับน้ำหนักตลอดเวลาที่ยืนและทำกิจกรรมต่างๆ

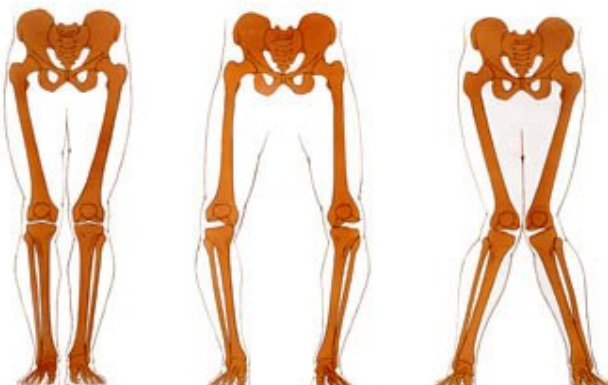
ข้อเข่าปกติ

ข้อเข่าเสื่อม

โรคข้อเข่าเสื่อมหมายถึง

โรคที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง เกิดการฉีกขาด และทำลายข้อคือกระดูกอ่อนของผิวข้อ และกระดูกในบริเวณใกล้เคียงเช่นขอบของกระดูกในข้อ และกระดูกใต้กระดูกอ่อน รวมทั้งน้ำในข้อมีส่วนประกอบเปลี่ยนไป เมื่อผิวของกระดูกอ่อนหายไป จนทำให้ผิวข้อส่วนนั้นกลายเป็นเนื้อกระดูก เวลาข้อเข่าเคลื่อนไหวก็สัมผัสกับกระดูก

แบบบันทึกการออกกำลังกาย
 ให้ใส่เครื่องหมายถูก✓ลงในช่องตรงกับท่าที่ท่านออกกำลังกายในแต่ละวัน

ท่าที่ใช้ในการ/วันที่/ ระยะเวลา	วันที่ในการออกกำลังกาย						

ระยะทำให้ร่างกายอบอุ่น 1. ทำยืดกล้ามเนื้อต้นขา และน่อง ใช้ระยะเวลา 10 นาที								
หรือ								
2. เดินบนทางราบ 5 นาที ใช้ ระยะเวลา 5 นาที 								
อัตราการเต้นของชีพจร(ระยะทำ ให้ร่างกายอบอุ่น)								
ให้คะแนนความเหนื่อย(ระยะทำ ให้ร่างกายอบอุ่น)								
ใช้ในการ/วันที่/ระยะเวลา	วันที่ในการออกกำลังกาย							
ระยะออกกำลังกาย จริงจัง								

1.ทำบริหารกล้ามเนื้อ เข่า 1.1.ท่าเหยียดขา หรือ								
หรือ								
ท่าถ่วงข้อเท้าด้วยถุงทราย หรือ								
1.2.ท่างอขา หรือ								
หรือ								
ท่าที่ใช้ในการ	วันที่ในการออกกำลังกาย							
ท่าถ่วงข้อเท้าด้วยถุง								

ทราย								
1.3.ท่าเขย่งปลายเท้า 								
1.4.ท่าก้าวขึ้นบันได								
2.ช่วงแอโรบิคใช้ระยะ 15 นาที 2.1.เดินเร็ว หรือ								
2.2.ปั่นจักรยาน 								
ท่าที่ใช้ในการ	วันที่ในการออกกำลังกาย							
อัตราการเต้นของชีพจร								

(ระยะออกกำลังกาย อย่างจริงจัง)								
ให้คะแนนความเหนื่อย (ระยะออกกำลังกาย อย่างจริงจัง)								
ระยะกลับสู่สภาพปกติ ใช้ระยะ 15 นาที 1. ทำยืดกล้ามเนื้อต้นขา ประกอบด้วยท่าดังนี้ 1.1. ทำยืนจับเก้าอี้ 								
1.2. ทำนั่งเก้าอี้ 								
ท่าที่ใช้ในการ	วันที่ในการออกกำลังกาย							
อัตราการเต้นของชีพจร								

(ระยะกลับสู่สภาพปกติ)								
ให้คะแนนความเหนื่อย (ระยะกลับสู่สภาพปกติ)								

คุณเป็นแบบนี้มั้ย

คุณลองรับประทานอาหารแบบนี้

รูปร่างจะเริ่มดีขึ้น

คุณรับประทานอาหารแบบไหนเชิญตอบด้านหลังค่ะ
แบบบันทึกรายการอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน

วันเดือนปี	มื้อ อาหาร	รายการอาหาร	ปริมาณ อาหาร
	เช้า		
	ว่าง		
	กลางวัน		
	เย็น		
	เช้า		
	ว่าง		
	กลางวัน		
	เย็น		

แบบบันทึกรายการอาหารที่รับประทานในแต่ละวัน

วันเดือนปี	มื้อ อาหาร	รายการอาหาร	ปริมาณ อาหาร
	เช้า		
	ว่าง		
	กลางวัน		
	เย็น		
	เช้า		
	ว่าง		
	กลางวัน		
	เย็น		